

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om betänkande av postfinansieringsutredningen SOU 2023:4, diarienummer Fi2023/00486, svar senast 3 juni 2023

Synpunkter kring utredningens förslag

Generella synpunkter

Insamling, sortering och utdelning av brev och paket är definierat som samhällsviktig verksamhet av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), dvs det är en samhällsfunktion som är nödvändig för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Den samhällsomfattande posttjänsten är tillsammans med tillgång till digital infrastruktur och betaltjänster centrala samhällsfunktioner för demokratin, som motverkar risk för demokratiskt utanförskap i glesbygder och socioekonomiskt utsatta områden. För att denna funktionalitet ska upprätthållas för såväl privatpersoner som företag och andra aktörer, är det angeläget att regelverket tryggar en grundläggande servicenivå i hela landet på icke-diskriminerande villkor och att statliga myndigheter kan ge den service som människor behöver. Frågan om posttjänster bör därmed också behandlas som en del i den sammanhållna landsbygdspolitiken och den regionala utvecklingspolitiken.

Kap 16 Servicenivåer

Förändrad befordringstid

Länsstyrelsen har inga synpunkter att lämna på förslaget att ändra befordringstiden. Dock bör kvalitetskravet på 95 % läggas på en regional nivå i stället för på en nationell nivå. Detta för att minska risken för att resterande 5 % drabbar grupper av användare i glest bebyggda områden. Om ingen hänsyn tas till det regionala perspektivet, kan lagstiftningen slå hårt mot vissa delar av landet. Detta ser vi exempelvis i Lag (2010:751) om betaltjänster och Förordning (2010:1008) om betaltjänster gällande kreditinstituts skyldighet att tillhandahålla kontanttjänster. Enligt 9 kap 13§ får högst 0,3 procent av befolkningen får ha ett längre vägvstånd än 25 kilometer mellan

folkbokföringsadressen och den närmaste platsen för kontantuttag. På nationell nivå uppfyller kreditinstituten kravet, men inte sett ur ett regionalt perspektiv. Detta får stora negativa konsekvenser regionalt.

Regelverket måste säkerställa att utrymme inte finns för att stora geografiska områden, av lönsamhetsskäl, inte täcks av privata aktörer utan utpekade samhällsansvar, så som skett inom grundläggande betaltjänster.

Postgång vid höjd beredskap

Ur ett totalförsvarsperspektiv menar utredningen att det kan finnas behov av snabbare postgång som tillgodoses genom speciallösningar (16.3.5). Detta eftersom elektronisk kommunikation kan vara störd. Länsstyrelsen vill här understryka vikten av en välfungerande postgång vid höjd beredskap ur ett försvarsviljeperspektiv.

Kap 18 Finansieringsmodeller

Gällande paketmarknaden bör staten stimulera samordnade transporter genom t.ex. upphandling på lokal/kommunal nivå. Berörda kommuner bör också involveras vid större planerings- och/eller effektiviseringsarbeten. Detta för att sträva mot den långsiktiga målbilden för en samhällsomfattande posttjänst som ger en långsiktigt hållbar utveckling i länet, socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

Kap 1 Författningsförslag: Privata och juridiska personer

Länsstyrelsen anser att företag specifikt bör beaktas. I förslagets tredje kapitel, 1 § gällande antal utdelningar står beskrivet att *Den samhällsomfattande posttjänsten ska uppfylla kraven att 1. det varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan, utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som tillståndsmyndigheten bedömer utgör skäl för undantag, ska göras minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser.* Detta kan komma att påverka de företag som har sin verksamhet i glesbefolkade områden och som är beroende av kontinuerliga post- och paketutdelningar och insamlingar. Oro finns att företagets behov inte beaktas vid förändringar och att detta kan bidra till en negativ effekt för näringslivet, speciellt på landsbygden.

Övriga synpunkter och förslag

Uppdrag att kartlägga och rapportera tillgång till grundläggande posttjänster

Det är rimligt att den digitala omställningen gör att postutdelningen blir glesare. Men förändringen D+3 riskerar att innebära att det för vissa

lantbrevbärlinjer i praktiken blir post 1 ggr/vecka. Länsstyrelsen menar därför att en regional aktör, på liknande sätt som uppdraget inom grundläggande betaltjänster, ges i uppdrag att kartlägga och rapportera hur den faktiska likvärdiga tillgången över landet ser ut och kan säkras.

Krav på digital brevlåda

I tilläggsdirektivet till utredaren, lämnat den 26 januari 2023, ska ”förutsättningarna för att införa en skyldighet för privatpersoner, enskilda näringsidkare och juridiska personer att ansluta sig till en digital brevlåda för att kunna ta emot säkra elektroniska försändelser från myndigheter” utredas. Länsstyrelsen vill redan nu påtala risken med att ställa krav på digital brevlåda, innan en fungerande digital infrastruktur är säkerställd. Detta likt de utmaningar som uppstått då det fasta telefonnätet monterats ner innan ett robust mobilt nät som ersätter finns på plats. I dagsläget finns det i Västernorrland flera kommuner som är långt från det nationella målet om tillgång till bredband med 1 Gbit/s, ett mål som dessutom inte mäter uppkopplingsgrad utan enbart tillgång.

Krav på digital brevlåda kan få stora negativa konsekvenser för invånare i glesbygder, när såväl tätare postutdelning som avsaknad av robust digital infrastruktur riskerar att leveranser och mottagande inte kan hanteras inom rimlig tid. Redan idag ser vi att samhällsviktig och personligt avgörande postförsändelser inte når fram till mottagaren i tid. Vad händer om den faktiska åtkomsten till digital post inte heller kan säkerställas? Vi tror inte att den omfattande hanteringen av dispenser, som man kan se sker i exempelvis Danmark, kommer att vara framkomlig om de fysiska posttjänsterna redan försämrats.

Länsstyrelsen befarar också att bristen på ett tydligt inkluderande av individer med särskilda behov i samhället kan leda till att behovet hos dessa personer inte beaktas i tillräckligt stor utsträckning. Personer med låg digital delaktighet och digitalt utanförskap använder enligt PTS fysisk post i större utsträckning. Eftersom sällan- och icke-användare av digitala tjänster också kan kopplas till demografiska och socioekonomiska faktorer (inkomst, utbildning, ålder, funktionsvariation eller individer som inte kan få tillgång till bank-id), riskerar dessa individer ett dubbelt utanförskap, vilket bland annat Internetstiftelsen påpekar.

Kravet på en digital brevlåda kan därmed innebära ytterligare hinder för de som lever i ett digitalt utanförskap och förutsättningarna kring att just införa krav på en digital brevlåda bör därför undersökas djupare. Att jämföra med det som står i förordningen om bevakning av grundläggande betaltjänster SFS 2017:869, 2 §: ”[...] I bevakningen av *att de grundläggande betaltjänsterna motsvarar samhällets behov* ingår

att bedöma tillgängligheten till tjänsterna för äldre personer och personer med funktionsnedsättning.”

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med enhetschef Karin Frejarö som föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare Henrik Skyttberg medverkat.